

Зґвалтування по-українськи: аналіз випадків сексуального насилля щодо українок

Культура зґвалтування...

«Культура» і «зґвалтування» — що спільного у значенні цих слів? Як вони поєдналися в один змістовний термін? Здавалося б, вони несумісні. Насправді ж цьому термінові (від англ. *rape culture*) вже більше як сорок років, і спочатку він існував у формі «культура, що підтримує зґвалтування».

У ширшому значенні це культура, у якій поширені зґвалтування та панують світогляд, норми і практики, які нормалізують, виправдовують або/та заохочують різні форми сексуального насильства. Ідеться не лише про зґвалтування, а про все сексуальне і сексуалізоване насильство — небажані загравання й зауваження, дії проти сексуальності людини з застосуванням примусу. У вужчому значенні культурою зґвалтування називають комплекс переконань, які заохочують сексуальну агресію у чоловіків та схвалюють насильство проти жінок.

Усі види сексуального й сексуалізованого насильства — прояви гендерного насильства, тобто такого, яке в абсолютній більшості випадків чинять представники однієї гендерної групи проти іншої гендерної групи, за статистикою — чоловіки проти жінок. Таке насильство в глобальному сенсі не є проблемою взаємин між конкретними особами, воно є механізмом встановлення влади між цілими гендерними групами — всіма чоловіками і всіма жінками.

І хоча в культурі зґвалтування не всі чоловіки агресори, їх усіх розглядають як потенційних гвалтівників. Так само не всі жінки зазнають статевого насилля, але всі жінки живуть у постійному страху зґвалтування, який регламентує їхню поведінку і впливає на повсякдення.

...та українські реалії

Чи характерна культура зґвалтування для України як європейської демократичної держави? Спробуємо проаналізувати основні прояви цієї культури та зробити висновки, чи спостерігаємо їх в українському суспільстві.

Отже, у культурі зґвалтування / українському суспільстві:

- Не заведено говорити про статистику зґвалтувань, ця тема табуїрована, мало обговорюється. Це соромно, непристойно. Винятки бувають тільки тоді, коли сексуальне насильство супроводжується іншими тяжкими злочинами — травмами, вбивством.

- Відповідальність за запобігання насильству покладається винятково на жінку. Дівчатам з дитинства розповідають, що вони повинні бути пильними, щоб не потрапити в загрозову ситуацію: не ходити темними вулицями, не заходити в ліфт з незнайомими чоловіками, не сідати в автівку до незнайомця, повідомляти батькам, коли йдуть увечері додому тощо. Жінкам радять відвідувати курси самооборони, мати при собі зброю, завести собаку, вдягатися певним чином. Такі поради вимагають «безпечної поведінки», але на практиці не допомагають захиститися від сексуального насильства. Натомість вони обмежують свободу пересування жінок і створюють ситуацію, коли жінки цілодобово повинні думати про загрозу зґвалтування. Так страх сексуального насильства стає частиною жіночого повсякдення. А от чоловікам ніхто не радить не чіплятися до жінок на вулицях, не нападати на них і не гвалтувати.

- Поширено *victim blaming* — звинувачення жінок, які пережили сексуальне насильство. Дуже багато часу витрачається на те, щоб виправдати гвалтівника і звинуватити жінку в тому, що її зґвалтували. Жінкам не вірять, якщо вони не відповідають уявленню про «типову» поведінку після зґвалтування. На той факт, що всі жінки різні і поводяться по-

різному, по-різному реагують у критичних ситуаціях (у когось може бути шок, а хтось може мислити холоднокривно), не зважають.

- Поширено нереалістичне уявлення про те, як відбувається сексуальне насильство: з кущів у темному провулку вистрибує ґвалтівник-незнайомець. Цей образ суперечить статистиці, бо найчастіше насильство чинять знайомі — коханий чоловік, приятелі, родичі, колеги. Дуже часто ґвалтують жінок на побаченнях.

- Існує переконання, що ґвалтують тільки певну категорію жінок — тих, хто не дотримується правил «безпечної поведінки». Повністю ігнорується той факт, що сексуальне насильство може бути між чоловіком і дружиною (бо секс із чоловіком сприймається як подружній обов'язок). Також заперечуються випадки зґвалтування секс-робітниць. Культура зґвалтування не визнає, що одного образу «жертви зґвалтування» не існує, і єдине, що об'єднує жінок, які зазнали насильства, — нещастя опинитися поруч із ґвалтівником.

- Образ «ґвалтівника з кущів» заступає той факт, що ґвалтівники на вигляд точно такі, як усі інші люди. Культура зґвалтування не визнає, що не існує одного образу ґвалтівника. Сексуальне насильство може вчинити друг, зразковий сім'янин, кваліфікований спеціаліст, геніальний учений — будь-хто! Спільне в них тільки одне — вони ґвалтують.

- Жінок вважають об'єктами дії, уваги. Кожен охочий може домагатися жінку на вулиці, торкатися в громадському транспорті, відпускати сексистські жарти — це вважається частиною культури, жартами, залицаннями.

- Сексуальне насильство — тема для жартів, подається як розвага у фільмах, ТВ-шоу, книжках, відеоіграх. Людей, які не вважають цю тему смішною, називають занадто чутливими.

- Жіночу сексуальність контролюють чоловіки, але за дії чоловіків, скоєні під впливом сексуального бажання, відповідає жінка — чоловік начебто не може встояти перед її «чарами».

- Жорстокість вважається сексуальною, тому сексуальне насильство і домагання трактуються як комплімент. Популярні міфи про те, що жінки люблять, коли їх домагаються, зокрема застосовуючи силу.

- Межі між наполегливістю і примусом стерто, жінок позбавляють можливості відмовити за допомогою алкоголю, погроз. Такий примусовий секс не вважається насильством. Також жінка не може забрати назад свою згоду на секс, якщо дії сексуального характеру вже почали відбуватися.

Якоюсь мірою названі прояви культури зґвалтування характерні для України. Ці практики настільки звичні, настільки пронизують усі сфери суспільного життя, що ми їх не помічаємо.

Некоректні жарти, небажані і нав'язливі залицання, від яких неможливо захиститись, не здобувши репутацію «стерви» й «істерички», звинувачення жертви опосередковано заохочують до сексуального насильства. У такій культурі не дотримуються принципу недоторканості особи й поваги до особистих кордонів. Різні прояви сексуалізованого насильства стають частиною повсякдення, чимось буденним, через що проходять усі жінки й чоловіки. Різниця лише в тому, що хтось у юності «облапав» однокласницю в під'їзді, а хтось домагається сексу, користуючись службовим становищем чи ґвалтує на побаченні.

Жертвам сексуального насильства важко захиститись і ще важче добитися справедливого покарання для кривдника. Суспільство і правоохоронні органи не на їхньому боці, як свідчить вивчення українського контексту.

Статистика

Найголовніший доказ того, що все наше життя пронизує культура зґвалтування, — статистика, протверезна і показова.

Статистичних даних багато, вони різні, єдиного показника немає. Проблема полягає в тому, що вирахувати «білу статистику» по фактах сексуального й сексуалізованого

насильства неможливо. Через стигматизацію і звинувачення тих, хто пережили насильство, багато випадків так і залишаються не озвученими.

Наразі можна оперувати такими даними.

- 35 % жінок в усьому світі зазнали певного прояву фізичного або сексуального насильства з боку інтимного партнера або іншої особи (http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85241/5/WHO_RHR_HRP_13.06_rus.pdf?ua=1&ua=1).
- У 2015 році близько 120 млн дівчат-підлітків (15–19 років) в усьому світі хоча б раз зазнавали сексуального насильства або інших форм примусу до сексу (http://www.unaids.org/ru/resources/presscentre/pressreleaseandstatementarchive/2016/october/20161011_daygirlchild).
- 87 % усіх випадків сексуального насильства чинять знайомі, 47 % — друзі або партнери (<https://hromadskeradio.org/programs/protydia-nasylstvu/sama-vynna-chomu-suddi-vpravdovuyut-nasylnykyiv>).

Народна депутатка України Ірина Сулова, голова підкомітету з питань гендерної рівності і недискримінації Комітету з питань захисту прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Верховної Ради України, наводить такі дані.

- Згідно з результатами дослідження «Насильство стосовно жінок в ЄС: знущання вдома, на роботі, на людях та онлайн», проведеного Європейським агентством основоположних прав (FRA) у 28 державах-членах ЄС та оприлюдненого в 2014 році:
 - 33 % жінок зазнали фізичного та/або сексуального насильства, починаючи з 15 років.
 - 5 % жінок було зґвалтовано.
 - 67 % опитаних не повідомляли про випадки фізичного та/або сексуального насильства з боку партнера в поліцію чи іншу організацію.
 - 18 % жінок зазнавали сексуальних домагань, починаючи з 15 років. 21 % жінок, які зазнали переслідування, сказали, що ця форма домагання і залякування тривала протягом двох років.
 - 55 % жінок зазнали певних форм сексуального домагання. 32 % усіх жертв сексуальних домагань зазначили, що злочинцем був начальник, колега чи клієнт.

Для цього дослідження було опитано понад 42 тис. жінок віком від 18 до 74 років. Про ситуацію в Україні Ірина Сулова розповіла таке.

За даними українських громадських організацій, кожна четверта жінка в Україні пережила досвід зґвалтування або замах на зґвалтування хоча б раз у житті. До правоохоронних органів з заявами про зґвалтування чи сексуальне насильство звертаються лише 6 % жінок-жертв.

Інформаційне агентство «Українські реалії» вирахувало: зважаючи на те, що в поліцію звертається лише 10–15 % постраждалих від сексуального насилля, в Україні скоюють десь 60–70 тис. зґвалтувань на рік. Це понад 160 сексуальних злочинів на день, один злочин кожні десять хвилин. Кожен десятий злочин чинить чоловік (рідше жінка) над чоловіком. (<https://www.facebook.com/povaha.org.ua/photos/a.283273188508705.1073741827.276093662559991/691141601055193>)

Цифри приголомшують! Кожні 10 хвилин в Україні відбувається сексуальне чи сексуалізоване насильство!

Команда «Гендери в деталях» запитувала у Міністерстві внутрішніх справ України детальну статистику про випадки сексуального і сексуалізованого насилля. Перші журналістські запити Національна поліція України просто зігнорувала і залишила без

відповіді. Після кількох тижнів листування і телефонних дзвінків ми все-таки отримали відповідь на свій запит, але інформація, яку нам надіслали, стосувалася лише столиці. Надати статистику по всій країні нам відмовили.

Незважаючи на величезні масштаби проблеми, державі досі незручно про неї говорити. Це наводить на висновок, що правоохоронна система понині не сприймає сексуальне насильство як проблему всього суспільства і не в змозі вирішувати її комплексно, ефективно.

Юридичні нюанси

Згідно з міжнародним означенням, сексуальним насиллям вважають будь-які дії проти сексуальності людини, скоєні з застосуванням примусу, — статевий акт чи спроба його здійснити, небажані сексуальні зауваження й загравання тощо. Вживання алкоголю, наркотиків, використання вразливого психічного стану для отримання згоди на сексуальну взаємодію — теж злочин. Те саме слід сказати про психологічний і економічний тиск, шантаж, залякування.

Важливо, що сексуальне насильство повинно кваліфікуватися незалежно від статусу насильника і його близькості до жертви. Зґвалтування дружини власним чоловіком — не «подружній обов'язок», а злочин, який вимагає покарання.

Наразі в Кримінальному кодексі України розрізняють п'ять злочинів проти статевої свободи і статевої недоторканості особи:

- зґвалтування (ст. 152);
- насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом (ст. 153);
- примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154) — різновид сексуального домагання;
- статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості (ст. 155);
- розбещення неповнолітніх (ст. 156).

Законодавче означення зґвалтування досить вузьке. Покарання — від 3-х до 15 років ув'язнення. Погроза майнового характеру вважається недостатньою, щоб кваліфікувати зґвалтування. Зґвалтування у шлюбі вважається злочином.

У XIX сторіччі сексуальне насильство в Україні не криміналізувалося. Зґвалтування «залагоджувалося» виплатою штрафу або одруженням насильника зі зґвалтованою дівчиною. Подружнє зґвалтування не вважалося злочином, так само як невдалі спроби здійснити примусовий статевий акт. В одиничних випадках, коли справа про сексуальне насильство доходила до суду, можна було довести, що жінка «розпутна». Ця обставина пом'якшувала покарання або ж зовсім виправдовувала гвалтівника.

До чого цей екскурс в історію? На жаль, маючи статті закону, які криміналізують злочини проти статевої свободи і статевої недоторканості особи, сучасна правоохоронна і судова системи досі орієнтуються на звичаєві практики XIX сторіччя. Наприклад, у ККУ скоєний усупереч волі потерпілої особи статевий акт між подружжям кваліфікується як зґвалтування, але судових кейсів з подібними випадками майже немає. Водночас статистика свідчить, що від 30 до 47 % жінок зазнавали сексуального насилля саме з боку інтимних партнерів, зокрема і власних чоловіків!

Ще одна негативна практика, яка існує досі, — пом'якшення покарання гвалтівникам на підставі моральних характеристик потерпілої, хоча Верховний суд України у своїх коментарях вказує, що це не відповідає сучасним законам України.

Як можна пояснити такий стан речей? Очевидно, судова система не бачить гендерної природи сексуального насильства і розглядає всі його випадки крізь призму застарілих стереотипів. Підтвердження тому — «Дослідження гендерної дискримінації у професійному

середовищі адвокатів та суддів» (<http://www.osce.org/uk/ukraine/249271?download=true>), для якого опитували учасниць і учасників оглядових семінарів із застосування практики Європейського суду з прав людини (на цих семінарах питання гендерної рівності розглядали окремою темою). Результати дослідження показали, що більшість респондентів і респонденток не розуміють поняття гендеру. Майже половина адвокатів і третина суддів вважають гендерну дискримінацію не проблемою, а частиною культури. Чверть суддів узагалі заперечують існування дискримінації. А власне судовий захист у справах про сексуальні домагання ефективним вважають лише 20 % учасниць і учасників дослідження.

Гучні випадки та суспільна реакція

Щонайменше 160 випадків сексуального насильства щодня! Статистика приголомшлива, але, незважаючи на це, в українському публічному просторі про зґвалтування не говорять. Чому?

«Наше суспільство не може, на жаль, адекватно реагувати на випадки сексуального насильства щодо жінок, — розповідає заступниця голови Центру “Жіночі перспективи” Марта Чумало. — Саме тому багато жінок, які пережили сексуальне насильство, нікуди не звертаються і носять це в собі, залишаються наодинці з проблемою. Якби соціум був нетерпимішим до насильства і толерантнішим до жінок, які від нього страждають, то й жінки не мовчали б, не мусили б справлятися з цим самотужки. Тоді й більше кривдників було б покарано. Зараз, навіть якщо жінка заявляє про те, що вона пережила сексуальне насильство, її справа, швидше за все, не дійде до суду. До суду доходять одиниці, і навіть тоді ці справи просто розсипаються. Про це свідчать і статистика, і наш досвід роботи з такими випадками. Кількість випадків, коли про це просто не говорять, величезна. А коли говорять — бачимо дуже потужний опір правоохоронної і судової систем та соціального оточення».

Окремо можна говорити про випадки, коли сексуальне насильство супроводжувалося іншими тяжкими злочинами — травмами, вбивством. За таких умов жінкам, які пережили насильство, співчуває і суспільство, і судова та правоохоронні системи.

Один із таких прикладів — трагедія, яка сталася 2012 року з жителькою Миколаєва Оксаною Макар. Двох підозрюваних у злочині відпустили одразу після затримання, що викликало масові пікети й мітинги проти беззаконня та на підтримку Оксани Макар, які пройшли в Миколаєві, Києві, Одесі, Харкові, Сумах, Львові. У результаті трьох злочинців, які зґвалтували і жорстоко вбили дівчину, засудили до довічного ув'язнення, до 15 і 14 років позбавлення волі відповідно. На цю трагедію бурхливо зреагували політики, більшість із яких закликали покарати гвалтівників за всією суворістю закону. Та були серед реакцій владників і неадекватні: губернатор Миколаївської області Микола Круглов звинуватив у трагедії родину Оксани Макар, завваживши, що «питання контролю дитини — це питання сім'ї».

У 2013 році здобуло резонанс жорстоке зґвалтування і побиття жительки смт Врадіївка на Миколаївщині Ірини Крашкової, яке скоїли два офіцери міліції і таксист. Через відмову правоохоронців затримати одного з підозрюваних у селищі спалахнула масова акція непокори, люди стихійно почали штурмувати райвідділ міліції. «Врадіївська хода» мітингувальників проти свавілля міліції дісталася Києва. За вироком суду двоє гвалтівників отримали по 15 років в'язниці, третій — 11 років. Офіцерів позбавили звання. Покарано також колишнього заступника начальника Врадіївського райвідділу міліції: за приховування тяжкого злочину і перевищення влади його засудили до 5 років ув'язнення і позбавили звання.

На жаль, ці два кейси — крапля в морі. Більшість випадків сексуального насильства залишаються непоміченими і не знають масового засудження з боку суспільства та влади. У 2015 році в Харкові вкоротила собі віку іноземна студентка, 21-річна Алтинай Сеїтмедова. У передсмертній записці дівчина написала, що її зґвалтували троє хлопців і вона не може з цим жити. Згодом поліція повідомила, що дії підозрюваних кваліфіковано як зґвалтування і насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом. Трьох гвалтівників

тримали в СІЗО. Дальша історія за цим кримінальним провадженням невідома, ЗМІ більше не відстежували історію Алтинай Сеїтмедової.

Чому так багато випадків зґвалтування просто ігноруються, ніби проблеми не існує? Чому суспільство говорить про потребу викоринити корупцію й реформувати медицину, але мовчить про сексуальне насильство, від якого страждають мільйони жінок?

Певні зрушення в публічній царині сталися лише після флешмобу 2016 року #яНеБоюсьСказати, запущеного у Facebook громадською активісткою Настею Мельниченко. Тисячі жінок розповідали в соціальних мережах свої історії про досвід зґвалтування, спроби зґвалтування, сексуальних домагань, погроз, «лапанья» тощо. Масштаби насилля, про яке розповіли вголос, багатьох глибоко вразили, і насамперед чоловіків, які, маючи інший соціально-гендерний досвід, не усвідомлювали рівень насилля та його повсюдність.

Сексуальне насильство в зоні АТО

Культура зґвалтування тісно пов'язана з мілітаристською культурою. Сексуальне насильство у часи воєнних конфліктів використовується і як зброя, і як інструмент тиску.

Депутатка Верховної Ради Ірина Сулова підкреслює, що питання ефективного захисту жінок від сексуального насильства особливо загострилося в період збройного конфлікту на сході України за участю Російської Федерації.

У районах, які не контролює українська влада, постійно фіксуються випадки різних форм сексуального насильства, торгівлі людьми та сексуальної експлуатації жінок і дівчат.

На жаль, українські органи влади не мають об'єктивної статистики про сексуальне насильство в ході збройного конфлікту, бо на територіях, підконтрольних бойовикам, немає українських правоохоронців, через що неможливо зібрати доказову базу. Крім того, факти сексуального насильства не оприявнюються внаслідок «замовчування» постраждалими, які бояться суспільного відчуження або помсти. З огляду на це українські парламентарі не раз зверталися до офісу спеціального представника генерального секретаря ООН з питань запобігання сексуальному насильству в умовах конфлікту щодо моніторингу, збору й аналізу даних про випадки сексуального насильства, розробки політик для запобігання і протидії сексуальному насильству в зоні конфлікту та надання допомоги жертвам. Для України надзвичайно важлива підтримка ООН, оприлюднена оцінка ситуації в доповідях генерального секретаря і дальших рекомендаціях, — каже Ірина Сулова.

<https://www.youtube.com/watch?v=meki5bb8vhA>

Народна депутатка Ірина Луценко про насильство на окупованих територіях

Консультантка Міжнародної жіночої ліги за мир і свободу Ніна Потарська наголошує, що прояви насилля, пов'язані з АТО і війною, виникли не з початком конфлікту, — ситуація лише загострила вже наявні проблеми.

«Коли зґвалтування у суспільстві стає нормою, від проявів сексуального насильства страждають усі. Жінки й дівчата передусім, чоловіки теж. І навіть випадки, які сталися не в зоні АТО і набрали публічного розголосу, не мають справедливого фіналу. Що тоді казати про ті місця, де скрізь ходять люди з автоматами, де місцеві жінки постійно налякані?.. Проблема в тому, що про це майже не говорять у публічному просторі», — пояснює Ніна Потарська.

Сексуальне насильство очима державних органів

Суспільство табує проблему сексуального насильства, тому більшість владних структур теж не сприймають її як пріоритетну і як таку, до якої треба привертати увагу громадськості. Проте цього року в політиці зроблено видимі кроки, покликані перенести тему сексуального насильства з приватного життя окремих людей у суспільну площину.

Після флешмобу #яНеБоюсьСказати народні депутатки і депутати України внесли на розгляд Верховної Ради законопроект «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (насправді його почали готувати дуже давно, але довго не виносили на розгляд).

ІЛЮСТРАЦІЯ

Фото з фейсбуку Борислава Берези
<https://www.facebook.com/borislav.bereza/posts/1457196080973160>

Ідеться про Стамбульську конвенцію, яку Україна підписала 7 листопада 2011 року, але досі не ратифікувала.

Восени Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда — Україна» запустив національну кампанію «Стоп насильству!», яку ініціювало і запровадило Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту, громадські і міжнародні організації. У цій кампанії взяли участь політики (прем'єр-міністр Володимир Гройсман, генеральний прокурор Юрій Луценко, голова офісу Ради Європи в Україні Мортен Енберг), а також військові і поліцейські — у рамках кампанії вони виступили за ратифікацію Стамбульської конвенції.

<https://www.youtube.com/watch?v=Jp8JZBlzWRU>

Політики проти насильства

https://www.youtube.com/watch?v=x-P_r0PdcJU

Військові проти насильства

<https://www.youtube.com/watch?v=DnJFgYeBDpA>

Поліцейські проти насильства

За словами координаторки Громадської ради з гендерних питань при МФО «Рівні можливості» Лариси Кобелянської, громадськість очікувала і розраховувала на те, що Стамбульську конвенцію ратифікують ще до кінця 2016 року.

«Стамбульська конвенція має на меті попередити домашнє насильство й інші форми насильства над жінками та гендерно зумовлене насильство. Сексуальне насильство часто розглядають лише як зазіхання на сексуальність жінки, при цьому ігнорується гендерно зумовлений характер насильства. А це поняття ширше, і боротьба з ним потребує системної роботи на всіх рівнях», — пояснює Лариса Кобелянська.

За словами народної депутатки Ірини Суислової, зареєстровані у Верховній Раді законопроекти «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» та «Про запобігання та протидію домашньому насильству» спрямовано на вдосконалення механізмів захисту від сексуального насильства і відповідальності за його скоєння.

«Законопроект “Про запобігання та протидію домашньому насильству” передбачає запровадження нових означень понять, запровадження додаткових заходів, спрямованих на створення запобіжних і захисних механізмів боротьби з усіма формами гендерно зумовленого насильства (домашнє насильство, сексуальне насильство, переслідування, сексуальні домагання, примусові шлюби, каліцтва жіночих геніталій, примусові аборти, примусова стерилізація). Також він передбачає узгодження політики гендерної рівності і профілактики насильства та розширення кола осіб, які підпадають під дію чинного законодавства», — розповідає Ірина Сулова.

Депутатка уточнює, що законопроектом про ратифікацію Стамбульської конвенції передбачається внести такі зміни до Кримінального кодексу:

- запроваджується поняття «сексуальне насильство» (ст. 153);
- передбачається посилити кримінальну відповідальність за сексуальне насильство (**«вчинення будь-яких насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із**

проникненням у тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи»), за «примушування особи без її добровільної згоди до здійснення актів сексуального характеру з іншою особою», за «примушування особи без її добровільної згоди до здійснення актів сексуального характеру з особою, від якої потерпіла особа матеріально або службово залежна», за зґвалтування (під зґвалтуванням у ст. 152 мається на увазі вчинення «сексуальних дій, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета без добровільної згоди потерпілої особи. Згода вважається добровільною, якщо вона є результатом вільного волевиявлення особи, з урахуванням супутніх обставин).

Підсумовуючи коментарі Ірини Суислової й Лариси Кобелянської, можна зробити висновок, що ратифікація Стамбульської конвенції потрібна для того, щоб на законодавчому рівні зафіксувати гендерну природу сексуального насильства та вдосконалити вже наявні нормативні акти, спрямовані на боротьбу з цим явищем, на захист жінок, котрі пережили насильство, та на покарання винних.

На жаль, Стамбульську конвенцію досі не ратифіковано. 17 листопада 2016 року Верховна Рада України відправила законопроект про ратифікацію на доопрацювання в профільний комітет з вимогою вилучити з документа терміни «гендер» і «сексуальна орієнтація».

Ці вимоги викликали обурення у громадських активістів/-ок, журналістів/-ок правозахисників/-ць. Центр інформації про права людини персонально розіслав депутатам і депутаткам Верховної Ради звернення з цього приводу з роз'ясненням, що вилучення термінів «гендер» і «сексуальна орієнтація» — це не зазіхання на окремі слова, а порушення прав людини. Це обурення розділили й окремі депутатки, як-от Ірина Сулова, Світлана Заліщук, Ірина Герашенко. Вони обіцяли докласти всіх зусиль, щоб терміни не було вилучено з документа.

Висновки

За останні сто років ставлення українського суспільства до зґвалтування змінилося. Жінки стали набагато захищеніші і юридично, і звичаєво, однак вони й досі живуть під загрозою і в постійному страху. Суспільство так само вчить жінок, як їм слід поводитись, щоб уникнути зґвалтування, але мало приділяє уваги профілактиці серед потенційних агресорів (не вчить не ґвалтувати) та оптимізації діяльності правоохоронних органів.

Отже, можемо зробити висновок, що 2010-ті роки стали початком масштабної соціальної дискусії довкола питань сексуального насильства. Масові протести у випадку резонансних зґвалтувань, флешмоб #яНеБоюсьСказати і його наслідки, процес ратифікації Стамбульської конвенції та супутні обговорення — важливі кроки до того суспільства, у якому жінка може одягати коротку спідницю, гуляти в безлюдному парку, повертатися пізно додому, спати на вулиці, ходити на побачення з малознайомими людьми та на гарячі вечірки з друзями. Просто одягати, гуляти, повертатися, спати — без загроз, без страху.